

ÁLLÁSPONT A DROGSZABÁLYOK SZIGORÍTÁSÁRÓL

Az Országgyűlés négy éven belül másodszor készül szigorítani a kábítószerrel kapcsolatos büntetőjogi szabályokat. Ez azt mutatja, hogy a korábbi szigorítás nem segített úrrá lenni a kábítószer-probléma fölött. A bunüldöző szervek és a politikai pártok egy része abban látja a megoldást, hogy tovább kell fokozni a büntetőjogi szigorot. Figyelmen kívül hagyják, hogy

- a büntetési tételek már jelenleg is - nemzetközi összehasonlításban - igen magasak,
- a szigorításnak hátrányos következményei vannak: minél jobban kriminalizálódik a kábítószeresítés, annál rosszabbak a megelőzés és a gyógyítás, rehabilitáció esélyei.

A TASZ arra szeretné felhívni a képviselők figyelmét, hogy amikor a Btk. módosításáról szavaznak, a drogszabályokkal kapcsolatban két lehetőség között kell választaniuk:

- vagy tovább haladnak a szigorítás útján, s akkor amellett döntenek, hogy az állam a megelőzés, a segítségnyújtás, a gyógyítás hatékony formáinak támogatása helyett költséges razziák után fiatal fogyasztók ellen indítson büntető eljárásokat: ez esetben még kevesebb pénz marad gyógyításra, és még többen kerülnek az iskolákból a rendőrszobára, miközben a társadalom semmivel nem jut közelebb a drogprobléma megoldásához;
- vagy felismerik, hogy nem a büntetőjogi szigor fokozásától, hanem a felvilágosítás, a segítség és a gyógyítás intézményeinek kiépítésétől remélhető eredmény, és ennek számonkérhető kidolgozását és végrehajtását kérik a kormánytól.

90-es évek büntető-politikája

A módosított büntető törvénykönyv

Az Országgyűlés 1993-ban megváltoztatta a "visszaélés kábítószerrel" bun-cselekményre vonatkozó szabályokat. A módosítás idoszerűségét azzal indokolták, hogy keményebben kell fellépni a kábítószer-csempészekkel és a kereskedőkkel szemben, és lehetőséget kell biztosítani a fogyasztók számára a büntetés elkerülésére.

Az új, ma is érvényben lévő szabályok a korábbiaknál szigorúbbak: több-féle magatartás vált büntetendővé és magasabbak a büntetési tételek. Az illegálisnak minősített drogokhoz kapcsolódó valamennyi magatartásforma tiltott. Öt évig terjedő börtönbüntetéssel sújtható, aki kábítószerrel természetesen, előállít, meg-szerzi, tart, kínál, átad, forgalomba hoz, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz vagy azzal kereskedik. Ezek a rendelkezések a "fogyasztás" kifejezést nem tartalmazzák ugyan, de felsorolják a kábítószer megszerzését, tartását: márpedig lehetetlen úgy drogot fogyasztani, hogy elotte ne szerezze meg, ne birtokolja valaki a szert.

Nyolc évi szabadságvesztésig terjedhet a büntetés üzletszerű elkövetés esetén, valamint, ha tizenöt év alatti személynek adnak kábítószerrel.

Két középiskolás megbeszéli, hogy ki-próbálják valamelyik drogot. Közülük az, aki beszerzi és odaadja a másoknak, kettőtől nyolc évig terjedő börtönbüntetésre számíthat.

Tizenöt év börtön is kiszabható, ha a kábítószer jelentos mennyiségu, és akkor is, ha szervezett keretek között követik el a buncselekményt.

A törvény lehetoséget biztosít arra, hogy a fo-gyasztók egy részét a börtönök helyett a gyógyító intézmények felé terelje. Az 1993-as Btk. módosítás szerint mentesülhet a büntetés alól, aki csekély mennyiségu drogot saját haszná-latra állít elo, tart vagy megszerez, feltéve, hogy önként hat hónapos gyógykezelés-nek veti alá magát.

A Btk. módosításakor még a Legfelsobb Bíróság 1986-ban hozott VI.sz. bünteto elvi döntése határozta meg, hogy mennyi az a kábítószer amely büntetojogilag csekély mennyiségnek minosül. E szabályozást már korábban is kritikával illették, nem utolsó sorban a bíróságok, mert az elvi döntés rendkívül alacsony értékben határozta meg a csekély mennyiséget. A saját használatra tartott pár napi adag sokszor már jelentos mennyiségnek minosült, s ezért a fogyasztók alig 10%-a választhatta az elterelést.

A szentendrei bíróság 1993-ban egyévi letöltendo börtönbüntetésre ítélt két fia-talembert 37 mákgubó birtoklásáért.

A tapasztalatok azt mutatták: változtatásra van szükség ahhoz, hogy a napi fogyasztásuk miatt büntetoeljárásba vontak valóban enyhébb elbírálásban részesülhessenek. Ezért a Legfelsobb Bíróság elvi döntését 1994-ben hatályon kívül helyezték.

A Legfelsobb Bíróság a mennyi-ségek büntetojogi meghatározásáról

A Legfelsobb Bíróság több szakértoi tes-tület álláspontjának ismeretében 1995-ben új meghatározását adta a kábítósze-rek „csekély” és „jelentos” mennyiségének. Ezek meghatározá-sakor két tényezot kellett figyelembe venni. Eloszor is, a jelentos mennyiség pusztá birtoklása esetén a büntetési tétel az addigi 2-8 évrol 5-15 évre emelkedett a Btk. módosítás során. Másodsor, azoknál a drogoknál, ahol hozzászokás alakul ki, egyre nagyobb adag szükséges az azonos hatás kiváltásához, ezek az emberek a halálos dózis többszörösét is elhasználják egy nap. A csekély illetve jelentos mennyiség fogalma a Legfelsobb Bíróság meghatározásában nem egészségügyi, hanem büntetojogi kategória. Nem tartalmaz véleményt a kábítószerzés

egészségügyi ártalmairól. Kizárólag arra szolgál, hogy a bíróság által kiszabott büntetés arányos legyen az elkövetés súlyával.

A Legfelsőbb Bíróság, az igazságügyi szakértők javaslata alapján, az egészséges emberre gyakorolt hatást vette alapul. Olyan emberhez viszonyít tehát, akinek a szervezete még nem szokott hozzá a fogyasztáshoz.

A csekély mennyiség jelenti azt a határt, melynek birtoklása esetén a fogyasztó még a büntetés helyett a gyógykezelést választhatja. Ezért lett az egészséges emberre nézve halálos vagy toxikus adag tízszerese a csekély mennyiség felső határa.

Az ennél nagyobb mennyiséget határozza meg a Legfelsőbb Bíróság alapesetként. Itt már nincs lehetőség a gyógykezelés választására, a kiszabható büntetés felső határa 5 év börtön.

A jelentős mennyiség meghatározásánál azt kellett szem előtt tartani, hogy ebbe a kategóriába a társadalomra rendkívüli veszélyt jelentő cselekmények kerüljenek, tekintettel a büntetési tétel nagyságára.

Így lett a jelentős mennyiség alsó határa a halálos dózis százszorosa. Ez a meghatározás egyébként nem különíti el kelleen a 10-30 grammot - mely már a jelentős mennyiség kategóriába eshet- birtoklót attól, aki kilogrammokban állítja elő, csempészi vagy terjeszti a drogot. Ennélfogva, ha a jelentős mennyiség alsó határát alacsonyabban határoznák meg, az még nehezebbé tenné az arányos ítélkezést, és ellentétes lenne a jogalkotó eredeti szándékával.

Félrevezetőek azok az adatok, amelyek szerint 100 darab extasy tableta, 150 darab LSD bélyeg vagy 3000 marihuánás cigaretta még csekély mennyiségnek minősül. Ezek a számítások a legalacsonyabb ható-anyag-tartalmat veszik alapul. Ugyanakkor például 6,2 gr tiszta heroin, 20 gr amfetamin már jelentős mennyiségnek számít, ezért birtoklásu-kért 5-15 évi börtönt kell kiszabni.

Egy extasy-ügyben az orvosszakérto megállapította, hogy a lefoglalt 35 db tableta a csekély mennyiséget meghaladta.

Valótlanság, hogy a mennyiségi szabályok miatt nem lehet felelősségre vonni a kereskedőket. A mennyiségek jelenlegi meghatározása nem hátráltatja a rendőrség munkáját abban, hogy leleplezzék illetve felelősségre vonják a dealereket, ugyanis a kereskedést a lefoglalt mennyiségtől függetlenül bizonyítani kell. Ha valaki 3-5 alkalommal értékesített haszonszerzés céljából kábítószer, akkor csekély mennyiség mellett is 2-8 évig terjedő szabadságvesztés a büntetése. A nyomozás során felmerülő bizonyítási nehézségeket jobb felderítéssel, és nem a törvény szigorításával kell megoldani.

A gyógykezelés választhatóságáról

A jelenleg érvényben lévő büntetőszabályok és mennyiségi meghatározások nem dekriminálizálták a fogyasztást, az ma is buncselekménynek számít. Ha valakinél kábítószerrel találunk, vagy enélkül is, ha teszterrel a fogyasztást kimutatják nála, büntető eljárást indítanak ellene. A büntető eljárás lefolytatása helyett a gyógykezelést választhatja, akinél csak csekély mennyiségű kábítószerrel találunk, és kizárólag saját fogyasztása céljából birtokolta a drogot. Aki kereskedik a kábítószerrel nem élhet ezzel a lehetőséggel, sőt az sem, aki barátjának ingyen ad belőle, vagy megkínálja őt.

A másik feltétel, hogy hat hónapos gyógykezelés elvégzését kell igazolni. Ez idő alatt meg kell felelni a gyógyító intézmény előírásainak. Természetesen az ilyen hosszú gyógykezelés ténye nem maradhat rejtve a munkahely, az iskola, a szűkebb környezet előtt, így vállalni kell a megbélyegzéssel járó terheket is.

Mindezeket szem előtt tartva kell megítélni azokat a zszurnalisztikus állításokat, hogy nálunk sem a fogyasztót, sem a kereskedőt nem büntetik, megúszhatja egy kis kezeléssel, ezért szigorúbb szabályok kellenek.

A drogfogyasztó nem mentesülhet a büntetés alól, ha:

- a csekély mennyiségnél több kábítószerrel szerez meg, birtokol vagy termeszt,
- nemcsak előállítja vagy magánál tartja a drogot, hanem például baráti társaságban másnak kínálja, átadja,
- nem bizonyítja, hogy féléves gyógykezelésnek vetette alá magát.

1 év felfüggesztett szabadság-vesztésre ítélték egy tizenhét éves lányt, aki nem választhatta a gyógykezelést, mert súlyos heroinfüggősége miatt 7 grammra emelkedett a napi adagja.

Célszerű volna, ha a törvényhozás összegző elemzést kérne a Btk. 1993. évi módosításának hatásairól, s azt a nyilvánossággal is megismertetné. A vizsgálatba be kellene vonni mind a bíróságokat, mind a gyógyító intézményeket.

A nyomozó hatóságok bővülő jogköréről

Az 1994-ben elfogadott rendőrségi törvény rendkívüli eszközöket biztosít a kábítószerrel kapcsolatos valamennyi buncselekmény üldözésére. A rendőrök titkos információgyűjtést végezhetnek, civil együttműködőket alkalmazhatnak, bírói engedéllyel lehallgathatják a telefonokat, felbonthatják a leveleket, titkos házkutatást tarthatnak. A kábítószerrel összefüggő buncselekmények gyanúsítottjainak és kapcsolataiknak az adatai húsz évig tárolhatók, a

nyomozás-kor a különböző adatkezelési rendszerek összekapcsolhatók.

Hasonló jogosítványokat biztosít a vám- és pénzügyorségnek az 1995-ben elfogadott vámtörvény.

A kábítószer elleni harc törvényes indok az adótitok és a banktitok feloldására is.

1996 oszén a vámorség elkezdte ellenőrizni a Hollandiából érkező leveleket. Többet felbontottak, s amelyekben marihuánát vagy hasist találtak, lefoglalták. A rendorség a címzettek ellen büntetőeljárást indított.

Látható, hogy a büntető törvénykönyv szigorítása óta jelentősen bővült a nyomozó hatóságok jogköre is. Sem a törvények, sem a rendorségi gyakorlat nem korlátozza a különleges eszközök alkalmazását a szervezett kábítószerkereskedelem felderítésére. Az alkalmi fogyasztás vagy birtoklás gyanúja is elegendő a szabadságkorlátozó eszközök igénybe vételére.

A drogháború hatásai

Rendelől a rendorségre

Mivel a kormányzat a drogkérdésben a büntetőjogi eszközöktől várja a megoldást, nincs semmilyen elképzelése az egészségügyi ellátás megszervezésére. Az állami gyógyító és terápiás intézmények száma és kapacitása évek óta változatlan, miközben a segítségre szorulóknak száma emelkedik. A jobb rehabilitációs otthontokba, melyeket alapítványok és egyházak működtetnek, ma már csak hónapokig tartó várakozás után lehet bekerülni. Mindegyik intézmény anyagi gondokkal küzd, az egyik fővárosi drogambulancia még foállású pszichiátert sem tud alkalmazni. Az e célra igénybe vehető kórházi ágyak száma sem nőtt az utóbbi években, az országban nincs speciálisan kábítószer-elvonó kezelésre létrehozott osztály.

A kábítószerfogyasztók ellen bármikor büntetőeljárás indítható, ezért ha attól kell tartaniuk, hogy adataik a rendorség birtokába kerülnek, elrettenti őket a gyógyintézmény felkeresésétől.

A mentoszolgálat több esetben a kábítószeres rosszullét miatt beérkező hívásokat jelentette a rendorségnek. A mentok és a rendorautó ilyenkor egyszerre érkezik a beteghez.

Iskolából a rendorségre

A tanárok és diákok ma meglehetősen egyoldalú képet kapnak a drogkérdésről, mivel az iskolák tájékoztatását sok esetben a rendorség munkatársai végzik. A tévhiteket erősítik a sajtóban megjelenő álhírek is, amelyek az iskolák környékén ólálkodó kábító-szerárusokról szólnak. A mindennapok során ugyanis ilyesmi nem létezik. Az eredmény: jóhiszemű szülők és elóitéletes tanárok a diákokat juttatják rendorkézre.

Az egyik újpesti iskolában egy 14 éves kislány az osztályfonókéhez fordult tanácsért, mert kipróbált egy Speed tablettát. A tanár nem segített, nem szólt a szülőknek, hanem jelezte az esetet az igazgatónak, aki feljelentette a diáklányt a rendorségen.

Kérdés egy rendorhöz az A3 tévé vita-musorában: "Mit tud tenni egy kábító-szeres fiatallal?"
Válasz: „Letartóztatom, házkutatást tartok, ki-rúgatom az iskolából, tönkreteszem."

A rendorség mérlege:
elpazarolt pénzek, növekvő bunözés

Korábban a rendorség azzal indokolta a drogfogyasztók elleni fellépést, hogy így könnyebben eljutnak a kereskedokig. Ma már nyíltan kimondják, hogy céljuk a droghasználók elrettentése. A rendorségi hírek uralta sajtó hatására a közvélemény még erélyesebb fellépést sürget. Erre hivatkozva a bunüldözö szer-vek még több pénzt és még szélesebb körü jogosítványokat követelnek.

Szigetszentmiklóson 203 rendor (köztük terrorelhárítók), valamint vámorök, adóellenorök és tuzoltók megszálltak egy diszkót. A vendégeket orvosi vizsgálatnak vetették alá, 200 személy-tol vizeletmintát vettek. 122 személy ellen büntetoeljárás indult drogfogyasz-tás miatt (közülük öt személynél talál-tak néhány tablettát). A razzia 4 millió forintba került.

HVG - E.Várkonyi

A jelenlegi stratégia teljes csodöt mondott:

- Nem ér el semmilyen eredményt a kábító-szer-maffia és az ellátóhálózat élén állókkal szemben. A büntetoeljárások döntö része alkalmi drogfogyasztók, gyógyításra szoruló függok és az ellátóhálózat legalsó szintjén lévo terjesz-tok (akik a bevételükbol saját adagjukat biztosítják) ellen folyik.
- Nem tudja megakadályozni, hogy százezresre duzzadjon a drogfogyasztók száma. A szerek kipróbálóból csak kevesen válnak rendszeres fogyasztóvá, az adatok mégis arra utalnak hogy az ille-gális drogok használata nem egyes réte-gekre szorítkozó, elszigetelt jelenség.

- A rendori fellépések hatására a piaci kínálat a keményebb szerek felé mozdulhat el. A nagy tömegű, szezonális jellegű és alacsony árú marihuána termesztése helyett a kis helyen elférő, drágább és károsabb drogok terjednek el. A szerek legelesettebb és legszegényebb használói napi adagjuk megszerzése érdekében re-cepthamisításra, lopásra kényszerülnek. A nagy kockázat emeli az árakat, a nagyobb haszon pedig a piacra vonzza a szervezett bűnözőket.

- A tévhitek útját állják annak, hogy a meglévő tapasztalatok befolyásolják a jövőbeli drogpolitikát. Nincsenek felmérések a terápiás és rehabilitációs intézmények működéséről, nem vizsgálják a megváltozott jogszabályok hatását a gyakorlatra.

A szigorítástól eredmény nem, csak káros hatások várhatók

Jelentős a veszélye annak, hogy a döntéshozók a szigor fokozásával válaszolnak a növekvő kábítószer-fogyasztásra. Bár ez ideig-óráig megfelelne a közvélemény elvárásainak, de eredménytelensége és káros hatásai miatt újabb közelégedetlenség forrása lenne.

- A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetőit ma is rendkívül szigorú büntetések fenyegetik. Súlyosabb esetekben nyolc, illetve tizenöt év börtön is kiszabható, ami a leg súlyosabb bűncselekményekkel (pl. szándékos emberölés) helyezi egy kategóriába.

- Közismert tény, hogy a büntetési tételek emelésének nincs elrettentő hatása. Egyedül a lebukás kockázatának növekedése riaszthat el a bűnelkövetéstől. Vagyis az eredményes felderítő munka más-sal nem helyettesíthető.

- A rendőrség úgy javítja eredményességi mutatóit, hogy a könnyen kézrekeríthető kábítószeresek ellen indított hadjáratot. A drogkereskedelem igazi haszonélvezői-vel, vagyis a nagyüzemi előállítókkal és az ellátóhálózatok élén álló bűnözőkkel szemben nem folynak eljárások.

- A büntető szabályok szigorítása azt a veszélyt is felidézi, hogy a bűnüldözés minden más érdeket maga alá temet. Nemcsak az anyagi forrásokat vonja el, de még a gyógyító intézményekben és az iskolákban is elsőbbséget követel magának. Az orvost arra ösztönzik, hogy szolgáltatssa ki betege adatait a rendőrségnek, s így maga juttassa páciensét a bűnüldöző szervek kezére. Az iskolák is előbb fordulnak feljelentéssel a rendőrséghez, mintsem a szülőket vagy a terápiás közösségeket keresnék meg.

A TASZ javaslatai

- Ne szigorítsák tovább a kábítószerrel kapcsolatos büntetőjogi szabályokat.

A büntetési tételek emelése, az enyhébben megítélendő magatartások körének szűkítése, a mennyiségi határok megváltoztatása nem érné el a célját, hanem elsősorban a drogfogyasztókat sújtaná.

- Készüljön átfogó felmérés a büntetőhatóságok és a bíróságok gyakorlatáról.

Vizsgálni kell a büntető törvénykönyv 1993-as módosításának és a Legfelsőbb Bíróság 1995-ös állásfoglalásának a hatásait. Elemezni kell a felderítés eredménytelenségének valós okait. Csak a felmérések eredményeinek ismeretében lehet a szükségesnek mutakozó törvénymódosításokat megvitatni, elfogadni.

- Bovítsák a terápiás és a rehabilitációs lehetőségeket.

A gyógyító intézmények kapacitását igazítsák hozzá a drogfogyasztás elterjedtségéhez. Teremtsék meg a segítségnyújtás másutt hatékonyak bizonyult intézményi formáit.